

NAZİK BAĞIRSAQLAR

Hazırladı:
Professor Nuru Bayramov
T.ü.f.d. cərrah Aynur Səfiyeva
Rezident Nərmin Mürvələdova

ANATOMİYA

Nazik bağırsaqlar hansılardır?	Onikibarmaq bağırsaq, acı və qalça bağırsaqlar
Onikibarmaq bağırsağın uzunluğu nə qədərdir?	Təxminən 12 inç, buna görə də ona Onikibarmaq bağırsaq (duodenum) deyilir.
Duodenumun bitdiyi və yeyununun başladığı yer haradır?	Treytz bağı
Nazik bağırsaqların uzunluğu nə qədərdir?	Təxminən 5-6 metr
Nazik bağırsağın qan təchizatı hardandır?	Yuxarı çöz arteriyası
Nazik bağırsağın mukoza səthinin sahəsi nə qədərdir?	Təxminən 200-500 m ² (təxminən futbol meydançasının sahəsinə yaxın)
Bağırsaq səthinin bu qədər böyük olmasının səbəbi və əhəmiyyəti nədir?	Büküşlər, xovlar və kipriklər sorulma sahəni 160-200 dəfə artırır.
Acı və qalça bağırsaqlar arasında əsas anatomik fərqlər hansılardır?	Acı bağırsaqda - düz damarlar uzun, böyük büküşlər, qalın divar Qalça bağırsaqda - düz damarlar qısa, incə büküşlər, nazik divar

FİZİOLOGİYASI

Nazik bağırsaqların funksiyaları	Həzm, absorbsiya, endokrin və qoruma
---	--------------------------------------

hansılardır?

Nazik bağırsaqlardan hansı maddələr sorulur?

Karbohidratların, zülalların və yağların hamısı, suyun 90%-i, vitaminlər, minerallar.

Onikibarmaq bağırsaqdan nə sorulur?

Vitaminlər, dəmir və digər mikroelementlər

Terminal ileumdan nə sorulur?

B12, öd turşuları, yağ turşuları

Nazik bağırsaqda qorumanı həyata keçirən hansılardır?

Epitel, Paneth hüceyrələri, sekretor IgA və MALT

Hansı əlamətlər nazik bağırsaq xəstəliyinə şübhə yaradır?

Qarında ağrı, diareya, köp, qaz və nəcisin çıxması, qusma və melena

Hansı sindromlarını bilirsiniz?

Keçməzlik, kor ilgək və qısa bağırsaq sindromları

Keçməzlik nə deməkdir?

Möhtəviyyat keçişinin çətinləşməsi

Kor ilgək nə deməkdir?

Bağırsaq seqmentində durğunluq və bakteriyaların artması

Qısa bağırsaq nə deməkdir?

Rezeksiya nəticəsində bağırsaq uzunluğunun minimum səviyyədə az qalması

İlk olaraq hansı xəstəlikləri axtarmaq lazımdır?

Təcili və üzvi xəstəlikləri

İlk olaraq hansı müayinələri aparmaq lazımdır?

Klinik, nəcis analizi və KT

NAZİK BAĞIRSAĞIN OBSTUKSİYASI

Nazik bağırsaq obstruksiyası nədir?

Bağırsaq möhtəviyyatı keçişinin mexaniki çətinləşməsi

Nazik bağırsağ obstruksiyasının ən çox rast gəlmə səbəbləri hansılardır?

- Bitişmə
- Yırtıq
- Törəmə

Nazik bağırsağ obstruksiyasının digər səbəbləri hansılardır?

- Öd daşı
- İnvaginasiya
- Burulma
- Xarici kompressiya
- Yuxarı çöz arteriyası sindromu
- Bezoar
- Bağırsağ divarı hematoması
- Abses
- Divertikulit
- Crohn xəstəliyi
- Radiasion enterit
- Annular pankreas
- Mekkel divertikulu
- Striktur

Yuxarı çöz arteriyası sindromu nədir?

Onikibarmaq bağırsağ yuxarı çöz arteriyası ilə aorta arasında sıxılır, keçməzlik baş verir

Nazik bağırsağ keçməzliyində xəstənin vəziyyətini ağırlaşdıran proseslər hansılardır?

Güclü ağrı, dehidratasiya, bağırsağ nekrozu və sepsis.

Simptomları hansılardır?

Qarında sancışəkilli ağrı, ürəkbulanma və qusma, köp, qaz və nəcis çıxmaması, artmış bağırsağ küyləri.

Nazik bağırsağ obstruksiyasında hansı laborator testlər yoxlanılır?

Elektrolitlər, qanın ümumi analizi, sidik analizi

Proksimal və distal keçməzliklər arasında sərhəd hansıdır?

İleosekal bucaq.

Proksimal ilə distal keçməzliyin fərqləri nələrdir?

Proksimal keçməlikdə güclü ağrı, erkən qusmalara və sorulmanın pozulmasına bağlı erkən dövrdə dehidratasiya və şok olur.

Proksimal nazik bağırsaq obstruksiyasında hansı klassik elektrolit və turşu-qələvi pozulması var? Hipovolemik hipoxloremik hipokalemiya, alkaloz

Nazik bağırsaq obstruksiyasında ilk növbədə hansını klinik olaraq inkar etmək lazımdır? Boğulmuş yırtığı və qarında çapıqları

Nazik bağırsaq obstruksiyasında əsas radioloji əlamət hansıdır? Genişlənmiş nazik bağırsaq ilgəkləri, havamaye səviyyəsi

Tam nazik bağırsaq obstruksiyası nədir? Tamamən bağırsaq mənfəzinin tıxanması, kontrastın distala keçməməsi və kolonda qazın olmaması.

Tam nazik bağırsaq obstruksiyasının təhlükəsi nədir? İlgəklərin stranqulyasiyası və bağırsaq nekrozu.

Hissəvi nazik bağırsaq obstruksiyası nədir? Tam olmayan tıxanma, kontrast hissəvi keçir, kolondan qaz çıxır.

Hansı müayinə ilə tam və hissəvi keçməzlilikləri differensasiya etmək olar? Oral kontrastla tam qarın boşluğu KT

Nazik bağırsaq obstruksiyası olan xəstələrdə ilkin müalicə hansılardır? Oral qidalanmanın kəsilməsi, NGZ, infuziya, Folley kateteri

Tam nazik bağırsaq obstruksiyasında əsas müalicə: Laparotomiya və səbəbin aradan qaldırılması .

Hissəvi nazik bağırsaq obstruksiyasında müalicə: Əvvəlcə konservativ müalicə və müşahidə, sonra göstərişə görə əməliyyat.

Əməliyyat vaxtı obstruksiyasının yeri necə Genişlənmiş bağırsaq ilgəyinin boş ilgəyə keçən yeri

müəyyən olunur?

Crohn xəstəliyində cərrahi əməliyyata ən çox göstəriş hansıdır?

Nazik bağırsaq obstruksiyası

Xəstədə tam nazik bağırsaq obstruksiyası varsa qaz və maye xaric ola bilərmi?

Bəli, obstruksiyadan distaldan qaz və maye xaric ola bilər.

Nazik bağırsaq rezeksiyasından sonra nəyə görə mezenterik defekti bağlamaq lazımdır?

Daxili yırtığın qarşısını almaq üçün

Antikoagulyant qəbul edən xəstədə bağırsaq obstruksiyasının səbəbi nə ola bilər?

Bağırsaq divarı hematoması

Böyüklərdə nazik bağırsaq obstruksiyasının ən çox rast gəlinən səbəbi nədir?

Əməliyyatdan sonrakı bitşmələr

Uşaqlarda nazik bağırsaq obstruksiyasının ən çox rast gələn səbəbi nədir?

Yırtıqlar

Nazik bağırsaq obstruksiyasında strangulyasiyanın əlaməti hansılardır?

Güclü və davam edən ağrılar, şok, hematomezis, peritoneal əlamətlər, hərarət, portal venada, bağırsaq divarında və ya qarında sərbəst hava, damarları kontrast tutmayan ilgək, asidoz.

Hissəvi nazik bağırsaq obstruksiyasında əməliyyata göstərişə səbəb olan kliniki əlamətlər hansılardır?

Leykositlərin sayının artımı, qızdırma, taxikardiya, qarın ağrısı

Hissəvi nazik bağırsaq obstruksiyasında əməliyyata

Peritoneal əlamətlər, R- də sərbəst hava

mütləq göstəriş nədir?

Nazik bağırsağ obstruksiyasını ifadə edən klassik deyim hansıdır?

“Günəşin tam batmasını və ya tam çıxmasını gözləmə”

Paralitik keçməzliyini hansı xəstəliklərlə differensasiya etmək lazımdır ?

Qarın əməliyyatından sonrakı ileus (adətən 3-5 gün ərzində açılır)
Elektrolit pozulmaları (hipokalemiya çox rast gəlinir)
Dərmanlar (antixolinergik, narkotik)
İltihabi (intraabdominal abses, peritonit, sepsis, şok)
Onurğa zədələnmələri
Retroperitoneal hemorragiya

NAZİK BAĞIRSAQ TÖRƏMƏLƏRİ

Nazik bağırsağın hansı xoşxassəli törəmələri var?

Leyomioma, lipoma, limfangioma, fibroma, adenoma, hemangioma

Nazik bağırsağın ən çox rast gəlinən xoş xassəli törəməsi hansıdır?

Leyomioma

Nazik bağırsağın ən çox rast gəlinən bəd xassəli törəməsi hansıdır?

Adenokarsinoma

Nazik bağırsağın bəd xassəli törəmələri hansılardır?

- adenokarsinoma(50%)
- karcinoid(25%)
- limphoma(20%)
- sarcoma

Hansı bəd xassəli törəmə nazik bağırsağa metastaz verir?

Melanoma

MEKKEL DİVERTİKULU

Mekkel divertikulu nədir?	Vitello-intestinal axacağın tam bağlanmaması nəticəsində meydana gələn həqiqi divertikuldur.
Əsas xüsusiyyəti?	Daha çox rast gələn mədə-bağırsaq anomaliyasıdır .
Adətən harada yerləşir ?	İleosekal bucaqdan 1-1,5 m məsafədə, antimesenterik kənarında
Həqiqi divertikuldurmu?	Bəli! Çünki bağırsaq divarının bütün təbəqələri vardır.
Rastgəlmə tezliyi?	Təxminən autopsiyada əhalinin 2% olur.
Cins nisbəti necədir?	Kişilərdə iki dəfə daha çoxdur.
Hansı yaşda simptomlar özünü daha çox göstərir?	Daha çox iki yaşda, amma digər yaşlarda da ola bilər.
Hansı ağırlaşmaları var?	Ağırlaşmalar 4% xəstələrdə rast gəlir, bunlardan: <ul style="list-style-type: none"> • qanaxma – 40% • keçməzlik -25% • divertikulit – 25%
Mekkel divertikulitini hansı xəstəliklə differensasiya etmək lazımdır?	Kəskin appendisitlə
Mekkel divertikulunda qanaxmanın səbəbi nədir?	Divertikuldakı ektopik mədə mukozasından ifraz olunan turşunun törətdiyi xora.
Mekkel divertikulundan qanaxmanın əlamətləri hansıdır?	Ağrısız aşağı GİS qanaxması, qarında hərəkətli kütlə əllənə bilər.
Böyüklərdə Meckel divertikulunun ən çox rast gələn ağırlaşması hansıdır?	Bağırsaq obstruksiyası

Divertikullarda neçə faiz hallarda heterotopik bağırsaq mukozası tapılır?	50% yuxarı
Mekkel divertikulunda ən çox tapılan heterotopik toxuma hansıdır?	Gastrik mukoza (60%), lakin duodenal, pankreatik, kolonik mukoza da tapıla bilər.
Mekkel divertikulunda “2-lər qaydası” nədir?	<ul style="list-style-type: none"> • əhalinin 2 % də rast gəlir • qadın/kişi nisbəti - 2:1 • ileosekal bucaqdan 2 feet (60-80 sm) məsafədə • uzunluğu 2 düym (5 sm) • ən çox 2 yaşa qədər tapılır • xəstələrin 1/2-sindən çoxunda iki növ selikli qişa tapılır
Mekkel scan nədir?	Mekkel divertikulunda ektopik gastrik mukozanı tapmaq üçün radioizotopla (texnesium pertexnetat) müayinə aparılır.
Mekkel divertikulunun dəqiq diaqnoz necə qoyulur?	Laparoskopiya və ya laparotomiya ilə.
Təsadüfən tapılan asimptomatik Mekkel divertikulunda nə etməli?	İzləmək
Qanaxama və obstruksiya verən Mekkel divertikulunun müalicəsi nədir?	Cərrahi rezeksiya, divertiukulun qarşı tərəfində olan mezenterik divarın aktiv xorası ilə bərabər nazik bağırsaq rezeksiyası.
Mekkel divertikulunun boğulması ilə müşayət olunan yırtığın adı nədir?	Littre yırtığı
Nəcisdə gizli qan testi pozitiv, gastro-kolonoskopiya neqativ olan xəstədə nəyi inkar etmək	Nazik bağırsaq törəməsini (KT və ya enteroklizislə -kontrastal nazik bağırsaq müayinəsi)

lazımdır?

**Nazik bağırsaqlarda qanaxmaya
ən çox səbəb olan xəstəlik?**

Nazik bağırsaq angiodisplaziyası